

Motion till riksdagen

1989/90:A93

av Görel Thurdin m.fl. (c)

med anledning av prop. 1989/90:76

Regionalpolitik för 90-talet

Skärgården i regionalpolitiken

På tio rader har regeringen klarat av skärgårdspolitik i den regionalpolitiska propositionen på ca 500 sidor. Förståelsen för betydelsen av en levande, genuin skärgårdsbygd är obefintlig. Regeringen hävdar att nuvarande stödsystem fungerar utmärkt och har därför inte ansett sig ens behöva beskriva de speciella förhållanden som råder i skärgårdsmiljöerna.

Undertecknade har tidigare i motioner framhållit vikten av en sammanhållen och samordnad skärgårdspolitik. Ett land som har 270 mil kust med stora skärgårdsområden och otaliga bebodda öar kan inte negligera dessa landsdelar. Vi har inte råd att låta skärgården avfolkas. Vi behöver människorna där, för fiskets skull, för turismens skull, för försvarets skull, för naturvårdens skull och för kulturens skull.

Det som har varit utmärkande för 80-talets regionalpolitik är att besluten har gått i olika riktningar. Regionalpolitiken har därmed hela tiden blivit ett slags plåster på såren för den i övrigt dåliga politiken. Det gäller beslut om kommunikationerna, beslut om företagsbeskattning framför allt för de små företagen, där egenavgifterna är förödande för möjligheterna att generera eget kapital. Det gäller affärsverkens olika beslut t.ex. när det gäller nedläggning av lotsstationer och SMHIs mätstationer. Det gäller beslut om devalvering, som höjt kostnaderna för de mindre företagen. Det gäller frånvaron av beslut för att dämpa överhettningen i storstadsområdena. Listan är lång.

Transportfrågor

Regeringen hävdar i sin proposition att skärgårdens speciella problem främst rör transporterna. Vi kan hålla med om att transportmöjligheterna är livsviktiga, men det finns naturligtvis många andra frågor som har betydelse för en livskraftig skärgårdsmiljö. Vad gäller transporterna har det många gånger visat sig att vägarna fram till färjelägen, hamnar, båtar och försvarsanordningar är kraftigt eftersatta i underhåll. Den prioritering av vägar som skett har till stor del utgått ifrån antal fordon, inte utifrån den funktion som vägen har haft. Även om fordonsantalet är 10 bilar om dagen kan de transporterna vara av större betydelse än många uppmätta persontransporter i tätorter, där

dessutom alternativ finns. Det kan gälla transporter som är helt avgörande för en bygds näringsliv.

Regeringens snäva ramar till vägunderhållet har under 80-talet urholkat möjligheterna att upprätthålla ett bra vägnät, även på de mindre viktiga vägarna. Detta har naturligtvis fått konsekvenser för tillfartsvägarna till skärgårdsbefolkningens viktiga transportpunkter. Utredningen fick i uppdrag av riksdagen att utreda stöd till skärgårdstrafiken. Centerns reservant i utredningen har lyft fram frånvaron av ett sådant förslag redan i utredningen. Riksdagen bör därför be regeringen återkomma med en kartläggning av dessa viktiga stöddepunkter och förslag till åtgärder för att trygga nödvändig skärgårdspolitik. Detta bör göras oavsett ett särskilt skärgårdsprogram.

Skärgårdarnas läge

I propositionen hävdas att stora delar av skärgården ligger intill storstadsområdena och att detta inneburit en ökande befolkning. Längs hela Norrlandskusten har vi öar som ej befinner sig intill storstadsområden. Det gäller också sydostkusten, Jungfrukusten, delar av Roslagen och skärgården kring Sankt Anna. Den bofasta befolkningen ute i skärgården måste ha möjligheter att skaffa sig en bra bostad. Det måste också vara så att en yrkesfiskare har möjlighet att köpa en sjöbod eller kan skaffa sig mark intill vattnet så att han kan garanteras goda möjligheter att utöva sitt yrke. Diskussionen om den bofasta befolkningens rätt till förköp av fastigheter och sjöbodar måste fortsätta. En sådan förköpsrätt skall naturligtvis vara knuten till en behovsprövning. Det finns all anledning att se över lagstiftningen så att ovan nämnda garantier kan utverkas i praktiken.

Det är inte heller så att närheten till storstaden i alla avseenden innebär förbättrade möjligheter att bo kvar. Det räcker med att nämna fastigheternas taxeringsvärden, som kan nå astronomiska höjder och som innebär en alltför tung beskattning av den i skärgården bofasta befolkningen. Regeringen bör i sitt kommande skatteförslag ha förslag på hur bostadsbeskattningen kan dämpas i särskilt utsatta skärgårdsområden.

Skärgårdsbefolkningens försvarsroll

Många av de krav som i dag i allt större utsträckning ställs på försvarsmakten i skärgårdsområdena har i hög grad sin grund i bristen på en samordnad skärgårdspolitik, där en helhetssyn skapar bättre förståelse för skärgårdens betydelse och gör att insatserna blir de rätta. Det svenska totalförsvarets resurser är i stor utsträckning vad det civila samhället kan erbjuda i form av personal, tjänster och varor. När det civila samhället genom åtgärder eller brist på åtgärder tvingar bofasta skärgårdsbor att "gå i land", då försvagas den svenska beredskapen. Försvaret av utarmade skärgårdar och tomma kuster kommer att bli dyrt för det svenska totalförsvaret när man i efterhand skall betala notan. Detta bör också medtagas i kostnads kalkylen för en nödvändig skärgårdspolitik.

Det ligger nära till hands för befolkningen i våra skärgårdar att se havet som en källa även till energi. Det finns säkert de som ha idéer om på vilket sätt havet skall kunna utnyttjas som energikälla. Däremot finns det inget stöd till sådana energiprojekt. Det bör därför införas ett särskilt stöd till sådana energiförsök.

Samordning krävs

För att stoppa den successiva avfolkningen av våra kuster och öar, och för att för hela landets bästa kunna behålla och utveckla en levande skärgård, måste det till en riksomfattande samordning av samhällets olika insatser i dessa delar av vårt land. Denna samordning skall förhindra att de positiva satsningar många länsstyrelser gör i "sina" skärgårdar omintetgörs av andra samhälleliga beslut. Denna samordnande instans skall också förhindra att skärgården avfolkas genom att olika statliga verk var för sig vidtar åtgärder som för respektive verk kan förefalla rimliga men som sammantagna bidrar till kustbygdernas avfolkning. Vidare skall denna samordnande instans kunna "ta hand om" länsstyrelsernas samordningsförslag och ha makt och medel att genomföra dessa för det mesta mycket vettiga förslag.

En majoritet i arbetsmarknadsutskottet har vid tidigare krav hänvisat till den regionalpolitiska utredningen. Vi kan nu konstatera att skärgårdarnas speciella, angelägna och brådskande problem inte har behandlats tillräckligt kraftfullt, utan regeringen har därmed kunnat lämna en proposition utan en genomgång av dessa specifika problem. Vi ansåg då att en särskild grupp skulle tillsättas inom utredningen eller utanför, med uppgift att ta fram ett särskilt skärgårdsprogram. Som vi tidigare påpekat har utredningen (REK - 87) och dess majoritet inte ens levt upp till krav på förslag till stöd av skärgårdstrafiken som ingick i direktiven. Riksdagen måste därför ta sitt ansvar och nu be regeringen återkomma med förslag till särskilt skärgårdsprogram.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärgårdens betydelse för Sverige.
2. att riksdagen hos regeringen begär en kartläggning av viktiga stödjepunkter för skärgårdstrafiken och förslag till åtgärder för att trygga en nödvändig skärgårdstrafik.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av lagstiftning för att garantera den bofasta befolkningen i skärgården möjligheter till en bra bostad och bra möjligheter att utöva yrkesfiske.
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående förslag till fastighetsbeskattning av vissa skärgårdsområden.
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärgårdsbefolkningens speciella roll inom försvaret.

6. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till stöd för projekt med havet som energikälla.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en samordning av skärgårdspolitiken.

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett skärgårdsprogram.

Mot. 1989/90

A93

Stockholm den 26 mars 1990

Görel Thurdin (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Gunnar Björk (c)

Agne Hansson (c)

